

VARĀH. BRH. S. 19, 1. वृत्तैर्विरलैः MBH. 13, 4471. अविर्लपन्नसंचया (शा-
खा) 1, 1383. अविर्लकुमुमसंचय MĀLATĪM. 14, 6. °सुरतस्वेदोद्गारा वधूव-
दनेन्द्वः Spr. 1719. अविर्लाः कराः dichte Strahlen KATHĀS. 21, 12. अ-
विर्लच्छाया adj. dichten Schatten gebend MBH. 3, 11033. R. GORR. 1, 49,
12. अविर्लम् adv. dicht UTTARAR. 33, 12 (44, 6). अविर्लमिव दामा पौ-
ण्डरीकेण नदः MĀLATĪM. 60, 10. — b) selten, wenig, nicht zahlreich: प्र-
चार PRAB. 10, 6. 31, 7. °प्रयोग SĀH. D. 218, 20. कलमविरलं (adv. un-
unterbrochen) क्वाप्तु शकुन्तयः UTTARAR. 53, 14 (69, 6). विरलभक्तिर्ज्ञान-
पुष्पोपहारः RAGH. 3, 74. विरलातपच्छवि ÇIK. 9, 3. °पार्श्वग RĀĠA-TAR. 5,
56. वासराः (Gegens. भूयांसः) 4, 336. कन्दर्पदर्पदलने विरला मनुष्याः Spr.
2091. 3299. KATHĀS. 36, 41. RĀĠA-TAR. 4, 240. पुरुषस्तु विरलपातको भ-
वति Vet. in LA. (III) 23, 3. संसारे ऽस्मिन्भवति विरलो भाजनं सद्गतोनाम्
hier und da Einer Spr. 2978. तं भुवनतिकलकभूतं जनयति जननी सुतं
विरलम् 2826. विरलः को ऽपि यो वेति रक्षस्यं कौसुमायुधम् Vet. in LA.
20, 19. — 2) n. saurer Kalm (दधि) RĀĠAN. im ÇKDR. — Vgl. अ०, प्र०.
विरलज्ञानुका (von वि० + ज्ञानु) adj. auseinanderstehende Knie habend
H. 436.

विरलद्रवा (वि० + द्रव) f. ein Gericht aus Körnerfrüchten mit Ghṛta
GĀTĀDH. im ÇKDR. Suçr. 1, 229, 15.

विरलाय् (von विरल) undicht gesät sein, selten vorkommen: सरला
विरलायस्ते घनायस्ते कलिद्रुमाः Cit. bei UḁĠVAL. zu UḁĠDIS. 1, 108.

विरलिका (wie eben) f. ein best. undichtes Zeug VĀJUP. 208.

विरलित (wie eben) adj. nicht dicht angelegt: अविर्लितकपोलं ज-
ल्पतोः UTTARAR. 12, 11 (17, 4).

विरलीकृत HARIV. 6231 fehlerhaft für विदली० (वि०), wie die neuere
Ausg. hat.

विरलेतर (विरल + इ०) adj. dicht HALĀJ. 4, 32.

विरलं (von 1. रू mit वि) m. das Brüllen, Dröhnen RV. 10, 68, 8.
(कौरु) मुखाग्रतः कृत्वा निश्वासात्मानसः) अस्य हस्तविरवात् MĀRK. P. 122,
17. — विरव n. ebend. 126, 14 wohl fehlerhaft für विवर. — Vgl. विराव.

विरश्मि (2. वि + र्श्) adj. strahlenlos MBH. 16, 4. HARIV. 3379. R. GORR.
2, 39, 37. VARĀH. BRH. S. 13, 7.

विरस (2. वि + रस) 1) adj. a) nicht mit Fruchtsaft gewürzt: कृतान्न
ĀPAST. 1, 18, 3. — b) geschmacklos, schlecht schmeckend, in übertr. Bed.
so v. a. einen üblen Nachgeschmack habend, einen Ekel bewirkend MBH.
12, 9814. Suçr. 1, 176, 19. 190, 17. 191, 7. 4. 225, 14. VARĀH. BRH. S. 28,
4. 54, 122. RĀĠA-TAR. 1, 216. (अधरमधु) किंपाकद्रुमफलमिवातीव विर-
सम् Spr. 2379. स्त्रीनिमित्तेन प्रयासेन किंपाकद्रुमफलतुल्येन विपाकविरसेन
KATHĀS. 37, 145. असारविरसेषु भोगेषु 36, 105. विरतिविरसायासविषयाः
Spr. (II) 776. क्रियावसानविरसैर्विषयैः 1962. विरुविरसः संगमरसः
2063. संसार (I) 1974. विभवास्त्रैलोक्याद्यादयः 1995. असारे संसारे विर-
सपरिणामे 2736. 2789. विषयज्ञरसाः परिणामविरसाः 3035. Verz. d. Oxf.
II. 128, 6, 16. निरन्वयविपर्यासविरसवृत्तयः UTTARAR. 116, 4 (137, 6). विर-
साध्मातद्दय durch etwas Unangenehmes UTTARAR. ed. Cow. 18, 9 (वि-
रसो दुःखम् Glösse). विरसम् adv. auf eine widerliche Weise: रटतो वा-
गसाः MĀRK. 137, 10. BHĀṬṬ. 2, 32. विरस was gegen den guten Geschmack
ist PRATĀPAR. 66, a, 6. — c) keinen Geschmack an Etwas findend: वि-
पय० im Ggens. zu विषयलोलुप KULL. zu M. 2, 95. — 2) m. N. pr.

eines Schlangendämons MBH. 3, 3632. — विरस MBH. 8, 4327 fehlerhaft
für विवश, wie die ed. Bomb. liest.

विरसव (von विरस) n. schlechter Geschmack, das Bereiten von Ekel:
परिणति० Spr. (II) 637. PRAB. 72, 15.

विरसाननव (von विरस + आनन) n. übler Geschmack im Munde Suçr.
2, 320, 17.

विरसास्पव (von विरस + आस्प) n. dass. ÇĀRṆG. SĀM. 1, 7, 70.

विरसीभू (विरस + 1. भू) einen Widerwillen bekommen, unangenehm
berührt werden: °भवन् KĀM. NITIS. 8, 44.

विरह (von रू mit वि) m. = वियोग H. 1511. HALĀJ. 4, 57. 1) das
Getrenntsein, Trennung (vom geliebten Gegenstande): न मे ऽद्य विरहः
क्षमः MBH. 3, 16737. MEGH. 8. 12. 30. 83. 87. 89. 92. 109. 111. Spr. (II)
788. °विरसः संगमरसः 2063. (I) 2834. 3101. विरहो ऽपि संगमः खलु प-
रस्परं संगतं मनो येयाम्। यदि हृदयं तु घटितं समागमो ऽपि विरहं विशे-
षयति ॥ 5019. KATHĀS. 39, 80. RĀĠA-TAR. 2, 56. BHĀG. P. 1, 2, 2. Vet. in
LA. (III) 6, 1. 16, 6. 21, 3. SARVADARÇANAS. 96, 16. पत्यां vom Gatten Spr.
1763. पित्रा भर्त्रा सुतेर्वापि 4338. राज्ञो वासवदत्त्या KATHĀS. 13, 55. 67,
21. सीता० (könnte auch zu 2) gezogen werden) R. 2, 39, 29. इष्टजन०
ÇĀK. 60, 4. VIKR. 110. MEGH. 83. BHĀG. P. 9, 10, 30. — 2) Abwesenheit,
das Nichtdasein, Fehlen, Mangeln: एषाम् (d. i. des Vaters, der Gattin
oder der Söhne) Spr. 4338. R. 5, 33, 13. मम विरहजं दुःखम् aus meiner
Abwesenheit entstanden ÇĀK. 94. 180. किं पौवनेन विरहो यदि वल्लभा-
याः wenn keine Geliebte da ist Spr. 2791. 4113. RĀĠA-TAR. 3, 373. BHĀG.
P. 1, 10, 10. सपत्नो० KATHĀS. 32, 178. वाग्विरहात् 43, 11. विवेक० Spr.
2641. स्वकाल० VIKR. 130. लोभ० Hit. 11, 5. ग्राह्य० 127, 5. प्रदेय०
Inscr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 502, ÇI. 1. PRAB. 17, 15. SĀH. D.
8, 20. 218, 21. SARVADARÇANAS. 16, 7. 96, 22. वृष्टि० KULL. zu M. 8, 22. श-
ङ्का० KUSUM. 28, 15. 37, 18. BHĀSHĀP. 68. am Ende eines adj. comp.: अ-
नुचितनूपुर० (चरण) MĀLAY. 61. an dem — fehlt so v. a. mit Ausnahme
von VARĀH. BRH. S. 100, 2.

विरहिन् (von विरह) adj. 1) getrennt (vom geliebten Gegenstande):
चिरविरहिणोर्यूनोः Spr. 2298 (II). 2099. Git. 1, 27. 31. KATHĀS. 16, 72.
51, 63. 103, 241. 119, 154. Verz. d. Oxf. H. 123, a, 30. GAUDAP. zu SĀH-
KHAJ. 12. मालती० getrennt von MĀLATĪM. 144, 3. KATHĀS. 67, 65. — 2)
abwesend Spr. 1335. — 3) frei von, sich enthaltend: प्रवृत्तिनिवृत्त्यो-
न्यतरविरहिणः SARVADARÇANAS. 61, 3. 4.

1. विराम (von रू mit वि) m. 1) Entfärbung, Verlust der Röthe NAISH.
22, 55. — 2) Entfärbung, Umfärbung (eines Lauten, ein best. Fehler der
Aussprache wie षड् ड्रा für षड् द्रा) RV. PRĀR. 14, 5. — 3) Aufregung, das
Versetzen in Leidenschaft: चित्त० P. 6, 4, 91. — 4) Abneigung (gegen
Personen) Spr. 1156. NAISH. 22, 55. तस्य (राज्ञः) प्रकृतयो विरामं प्रति-
पेदिरे RĀĠA-TAR. 2, 143. 3, 500. 4, 381. 6, 198. 8, 637. 696. Abneigung,
Gleichgiltigkeit (gegen Unpersönliches): गृहमेधेषु योगेषु BHĀG. P. 3, 3,
22. ज्ञातविराम ऐन्द्रियात् 25, 26. सर्वकामेभ्यः Spr. 2835. बर्हिर्ज्ञातविराम
BHĀG. P. 3, 32, 42. इक्षुमुत्रफलभोग० VEDĀNTAS. (Allah.) No. 9. 11. ohne
Ergänzung Gleichgiltigkeit gegen die Aussenwelt Kap. 2, 9. SĀH-KHAJ. 23.
Spr. 3011. BHĀG. P. 3, 23, 56. 4, 22, 26. 6, 5, 40.

2. विराम (2. वि + राम) adj. (f. श्रा) 1) von mannichfacher Farbe,